

Víkingur Ólafsson – *Variacions Goldberg*

Palau Bach

Dilluns, 6 de novembre de 2023 – 20 h

Sala de Concerts

Amb la col·laboració de:

Membre de:

Programa

Víkingur Ólafsson, piano

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Variacions Goldberg, BWV 988

Aria

Variació 1 a 1 Clav.

Variació 2 a 1 Clav.

Variació 3 Canone all'Unisono a 1 Clav.

Variació 4 a 1 Clav.

Variació 5 a 1 ô vero 2 Clav.

Variació 6 Canone alla Seconda a 1 Clav.

Variació 7 a 1 ô vero 2 Clav. Al tempo di Giga

Variació 8 a 2 Clav.

Variació 9 Canone alla Terza. A 1 Clav.

Variació 10 Fughetta. A 1 Clav.

Variació 11 a 2 Clav.

Variació 12 Canone alla Quarta (a 1 Clav.)

Variació 13 a 2 Clav.

Variació 14 a 2 Clav.

Variació 15 Canone alla Quinta. A 1 Clav. Andante

Variació 16 Ouverture. A 1 Clav.

Variació 17 a 2 Clav.

Variació 18 Canone alla Sesta. A 1 Clav.

Variació 19 a 1 Clav.

Variació 20 a 2 Clav.

Variació 21 Canone alla Settima (a 1 Clav.)

Variació 22 a 1 Clav. Alla breve

Variació 23 a 2 Clav.

Variació 24 Canone all'Ottava. A 1 Clav.

Variació 25 a 2 Clav. Adagio

Variació 26 a 2 Clav.

Variació 27 Canone alla Nona. A 2 Clav.

Variació 28 a 2 Clav.

Variació 29 a 1 ô vero 2 Clav.

Variació 30 Quodlibet. a 1 Clav.

Aria da capo

Durada aproximada del concert: 80 minuts, sense pausa.
La durada del concert és aproximada.

#piano #músicauniversal #gransfigures #gradajove

Poema

Salm

Cap enigma podria néixer
sense l'amor.

Com les fulles
que diu el foc
i planta el vent
i ajaça el sol.

L'ocell que fendeix el cor
sempre s'oculta
entre les garbes.

Però mirar és saber estimar
ara que tot és insabut.

Laia Llobera

Paradisia (2023)

Comentari

“*Johann Sebastian Bach és més organista que clavecinista; la seva música és més arquitectònica que sentimental*”, va escriure Albert Schweitzer. Una afirmació aplicable a les *Variacions Goldberg* per l'ordre immutable que sembla governar l'encisadora proliferació de geometries. Bach les compongué l'any 1741 –quan era Kantor a Lepizig– per a clavicèmbal, però l'obra ha rebut adaptacions per a diversos instruments. El cèlebre estudiós la va considerar, ja a la seva monografia del 1908, especialment afí a l'expressivitat de l'estil pianístic modern. En aquest sentit, un nom –el de Glenn Gould– sobresurt com a pioner. Dotat d'una personalitat irreductible i carismàtica, la versió per a piano que enregistrà el 1955 –amb només vint-i-tres anys– significà una revolució discogràfica i la inauguració d'un nou paradigma en l'aproximació a Bach, que culminaria al final de la seva curta vida amb un enregistrament de referència absoluta, en què l'exuberància tècnica conviu amb el lirisme. De fet, al vertiginós LP de debut Gould ja incidia en la “*unió de música i metafísica*” posant en relleu l'atemporalitat d'una creació que –segons explicava– “*no té final ni principi, és música sense clímax o resolució real*”.

El caràcter circular de les *Variacions Goldberg*, obra que s'inicia i acaba amb una ària –l'oient la retrobarà tant més fascinant o plena de sentit després dels trenta excursos per ella inspirats–, suposa només un dels al·licients de la sèrie més extensa del Barroc, celebrada per una creativitat motívica que la recurrent presència del cànon sembla organitzar, demarcant grups ternaris. Bach no aporta gaires indicacions interpretatives, tot i la menció puntual a moviments de suite en certes variacions, com ara obertura, minuet o adagio. Patrons rítmics de gavota, alemanda, *courante* o giga són presents en d'altres, però sense explicitar. No és l'única informació que Bach ens omet, tot podent ser intuïda per un oient de l'època mínimament format. Per als amants de la matemàtica, es pot precisar que el nombre de variacions és igual als compassos de l'ària, menys els de cadència. Val a dir, a més, que els recursos convocats des de la sobreabundància d'un contrapunt constantment imaginatiu requereixen una gran habilitat en l'interpret que només disposi d'un teclat, atesa la intrincada digitació –els entrecreuaments de mans, per exemple– que encara possibiliten l'alquímia sonora.

Una coneguda anècdota, que el musicòleg Johann Nikolaus Forkel suposadament va conèixer dels fills grans de Bach, suggereix que la peça va ser concebuda sota encàrrec per alleujar les nits d'insomni del comte Keyserling, i que seria assignada al seu intèrpret de capçalera, Johann Gottlieb Goldberg. Fos com a entreteniment o com a remei soporífer –Glenn Gould no va dissimular la indignació davant la possibilitat que Bach accedís a participar en aquests termes–, el cas és que la complexitat alambinada de l'obra tampoc passà desapercebuda a un autor tan melòman com E. T. A. Hoffmann, que imaginà una escena a la mansió dels Röderlein en què el seu *alter ego* (Johannes Kreisler) es veu comminat a tocar una peça al piano. Del no-res apareix una partitura de les *Variacions Goldberg*: “Molt bé, penso; les sentiran i rebentaran d'avorriment”, doncs –com havia assenyalat poc abans– “no són variacions de l'estil «Nel cor più non mi sento», Ah vous dirai-je maman, etc.”. Amb l'acostumada sorna, o potser amb un punt d'ironia socràtica, Hoffmann farà que només el criat Gottlieb –nom reminiscent, no gens casual– apreciï la grandesa de l'obra i s'hi mantingui atent fins al final.

Deixant de banda, però, recreacions fantasioses a propòsit d'una obra que Bach modestament incorporà al *Quart volum per a exercicis de clavecí* –títol molt menys *mistificable*–, s'ha pogut acreditar la preexistència del tema inaugural, en forma de sarabanda, al *Segon àlbum per a clavecí d'Anna Magdalena Bach*, del 1725. Alguns especialistes fins i tot en qüestionen l'autoria, per la similitud amb altres sèries de variacions que deriven d'una xacona, i inclús del patró harmònic que trobem al *Ground in Gamut in G major* de Henry Purcell. Recordem, en qualsevol cas, que la noció d'originalitat és posterior a l'època de Bach, i que per a ell la música, més que una exhibició del geni personal, permetia “lloar Déu, enaltir el sobirà d'aquest món i, finalment, servir a l'edificació, espiritual o no, de l'oient” (H. H. Niemöller). Aquesta doble dimensió, transcendent però arrelada a la vida, es fa palesa en l'última i més sorprenent variació, el “Quodlibet”. Amb descarada espontaneïtat –quasi com una broma, després de variacions serioses i tècnicament exigents–, hi conflueixen dues cançons de temàtica profana, que amplificaran el contrast del subsegüent, i inefable, retorn a la matriu.

Jacobo Zabalo, doctor en humanitats

Palau de la Música Catalana Palau Piano 2023–2024

Beatrice Rana

Daniil Trifonov

Paul Lewis

Christian Blackshaw

András Schiff

Grigory Sokolov

Anna Vinnitskaya

Ignasi Cambra

Alexandra Dovgan

Yuja Wang

Entrades i abonaments a la carta
a partir de 3 concerts
a www.palaumusica.cat

Biografia

Víkingur Ólafsson, piano

© Markus Jans

El pianista islandès ha causat un profund impacte amb la seva notable combinació de talent musical del més alt nivell i programes visionaris. Els seus enregistraments per a Deutsche Grammophon – *Philip Glass piano works* (2017), *Johann Sebastian Bach* (2018), *Debussy Rameau* (2020), *Mozart & contemporaries* (2021) i *From Afar* (2022)– han captat el públic i la imaginació crítica i han portat més de sis-cents milions de reproduccions al llarg de la seva carrera.

L'octubre del 2023 ha publicat el seu esperat nou àlbum de les *Variacions Goldberg* de J. S. Bach (Deutsche Grammophon). Ólafsson dedica tota la seva temporada 2023-24 a una gira mundial amb les *Variacions Goldberg* i ha interpretat l'obra als sis continents. Ha portat aquesta obra mestra de Bach a les principals sales de concerts, incloent-hi el Southbank Centre londinenc, Carnegie Hall de Nova York, Konzerthaus de Viena, Philharmonie de París, Suntory Hall de Tòquio, sala de concerts Harpa, Walt Disney Hall, Sala São Paulo, Symphony Hall de Xangai, Tonhalle de Zuric, Philharmonie de Berlín, Müpa Budapest, KKL de Lucerna i Alte Oper de Frankfurt.

És un dels artistes més sol·licitats actualment; els seus nombrosos premis inclouen l'Instrumentalist of the Year d'Opus Klassik (2023), Solo Recording Instrumental (dues vegades), el premi a la Persona Nòrdica Internacional de l'Any de CosCan (2023), Premi Rolf Schock de Música (2022), Artista de l'Any de Gramophone (2019) i Àlbum de l'Any de la «BBC Music Magazine» (2019).

Ólafsson és un comunicador captivador, tant dins com fora de l'escenari, i el seu gran talent s'estén als mitjans de comunicació, on ha presentat diverses sèries pròpies per a televisió i ràdio. Va ser artista resident durant tres mesos al programa cultural insígnia de la BBC Radio 4, *Front row*, on interpretava i es retransmetia en directe durant el confinament des de la sala de concerts Harpa, a Reykjavík, sense espectadors, i que arribava a milions d'oients a tot el món.

També et pot interessar...

Palau Piano

29.11.2023 – 20 h

Sala de Concerts

–Rameau, Mozart, Mendelssohn i Beethoven

Daniil Trifonov, piano

J-Ph. Rameau: *Suite en La menor, RCT 5*

W. A. Mozart: *Sonata per a piano núm. 12, en Fa major, KV 332*

F. Mendelssohn: *Variations sérieuses, op. 54*

L. van Beethoven: *Sonata per a piano núm. 29, en Si bemoll major, op. 106, "Hammerklavier"*

Preus: de 30 a 60 euros

Mecenes d'Honor

Agrolimen

grupo **euromadi**

Sabadell
Fundació

Damm
Fundació

Fundació "la Caixa"

HAVAS

hp

CONTROL
GROUP

TMB Transports
Metropolitans
de Barcelona

Mecenes Protectors

artyplan

CATALONIA
HOTELS & RESORTS

COL·LEGI DE
FARMACEUTICS
DE BARCELONA

DES
Eventi y Spettacoli SL

endesa

Fundación
Dvesta

factorenergia

Fundació FLUIDRA
Lligat Joan Planes

FUNDACIÓ
Gandara

FUNDACIÓ
PUIG

REPSOL
Fundación

Santander
Fundación

Fundació Salvat
Grup Farmacèutic

Gramona

GVC Gaesco

KPMG

mesoestetic

MITSUBISHI
ELECTRIC
AIRE ACONDICIONADO

moventia ICS

Santander

Telefónica

Mitjans Col·laboradors

ara

el Periódico

EL PUNT AVUI

LA VANGUARDIA

EUROPA FM

RAC 1

CATALUNYA
RÀDIO

Col·laboradors

Armand Basi – Bagués-Marsiera Joiers – Balot Restauració – Calaf Grup – Cardoner Grup – CECOT – Coca-Cola – Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports – Deloitte – Eurofirms Group – FC Barcelona – Fundació Abertis – Fundació Antiques Caixes Catalanes – BBVA – Fundació Caixa d'Enginyers – Fundació Castell de Peralada – Fundació Metalquímia – Gómez-Acebo & Pombo – Helvetia Compañía Suiza S.A. de Seguros y Reaseguros – Illy – La Fageda – Nexo – Quadis – Saba Infraestructures, S.A. – Scasi Soluciones de Impresión S.L. – Soler Cabot

Amics Benefactors

Ascensores Jordà, S.A. – Fundació Antoni Serra Santamans – Inclos Interiorisme, S.L. – Veolia Serveis Catalunya S.A.U. – Salvador Viñas Amat

Benefactors Palau XXI

Mª Dolors i Francesc – Elvira Abril – Pere Armadàs Bosch – Rosamaria Artigas i Costajussà – Professor Rafael I. Barraquer Compte – Francesc Xavier Carbonell Castellón – Lluís Carulla Font – Mariona Carulla Font – Josep Colomer Maronas – Isabel Esteve Cruella – Pere Grau Vacarisas – Jordi Gual i Solé – Maria José Lavin Guitart – Ramón Poch Segura – M^a. del Carmen Pous Guardia – Juan Manuel Soler Pujol – Daniela Turco – Joan Uriach Marsal – Joaquim Uriach Torello

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

